

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

BİLİM KURULU

KÜLTÜR SANAT ÇALIŞMA GRUBU TUTUM BELGESİ

ESİT VE ÖZGÜR BİR YAŞAM HALK İÇİN SANAT

Uzun yıllardır süregelen toplumsal çölleşmenin giderek artan bir ivmeyle dört yanımızı sardığını üzülererek yaşıyoruz. Toplumsal muhalefetin direncini kırmak üzere bütün imkânlarını seferber etmekten çekinmeyen Saray Rejimi, kültürel hegemonya hülyasından da vazgeçmiyor.

Halkına düşman bu rejim, kültürel hegemonya amacının ilk adımı olarak toplumsal değerlerimize saldırmıştır. Toplumun bir aradallığının temeli olan adalet kavramını içi boş bir slogana dönüştürmüş, dayanışma ve kolektif üretim geleneğini sadaka anlayışıyla değiştirmiştir. Halkı teba olarak gören iktidar, kültür sanat faaliyetlerini sermayenin çıkarına hizmet edecek şekilde dönüştürmüştür.

Bağımsız sanat emekçileri sistematik olarak baskıya maruz bırakılmış, eserleri yasaklanmış, birçok sanatçı siyasal suçlamalarla tutuklanmıştır. Sanat ve kültür kurumları zayıflatılmıştır. Kültürel etkinlikler düzenleyen bağımsız kurumlar yüksek vergilerle, maddi yaptırımlarla, hukuki engellemelerle işlevsiz kılınmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesi, sanatçının desteklenmesi yerine hükümete yakın kişi ve kuruluşlara aktarılmıştır. Ulusal kanallar ve Devlet televizyonu TRT şiddeti, suç örgütlerini öven, kadın düşmanı, faşizmi büyüten propaganda araçlarına dönüştürülmüştür. Baskı ve korku atmosferi, sanatçıları otosansüre zorlamış, birçok sanatçı ifade özgürlüğünü kaybetme endişesiyle üretimlerinden vazgeçmek zorunda kalmıştır. Sansür ve bir dizi baskı mekanizmasıyla kültürel çölleşmenin bütün topluma yayılması açık bir hedefe dönüşmüştür. Kültür sanat etkinliklerini baskı, sansür ve yasak kısılcasına almak, sanatçıları hedef haline getirmek, sanat üretimini piyasanın ezici koşullarına mahkûm ederek kısıtlamak, düşünce özgürlüğünü pervasızca hiçe saymak olağanlaşmıştır.

Emekçileri kültür alanına yabancılaştıran ve uğraşlarından koparan bu süreçler, basit anlamda emekçi kesimler arasında bir “kültürsüzleştirme” durumu yaratmanın çok ötesinde, kültür alanındaki yaratıcı faaliyetleri kısırlaştırmakta ve toplumun kendi meselelerini ifade edebilmesinin önünü tıkamaktadır.

Neoliberal politikaların “demokratikleşme” adı altında kültür ve sanat alanını piyasa koşullarına bağlama ve emekçi kesimlerin katılımından azade kılma projesini bir adım ileri taşıyan Saray Rejimi kültür ve sanatı da bir rant dağıtma alanına çevirmiştir.

Öte yandan AKP iktidarı hayalini kurduğu “kendi sanat anlayışını” da yaratamamıştır. Kültür sanat hayatına egemen kılınmaya çalışılan gerici, niteliksiz, sığ üretimler devlet olanaklarıyla yaygınlaştırmaya çalışılsa da, her geçen gün çığ gibi büyüyen bir halk kesimi inadına sanat demekten vazgeçmemiştir. Kitaplar yazılmakta, şarkılar söylenmekte, perdeler inatla açılmaya devam etmektedir.

Direnen kültür sanat emekçileri sansür, yasak ve yargı tehdidi altında bir yandan üretimini sürdürmeye çalışırken diğer yandan ülkenin ekonomik çöküşüyle itildiği derin yoksullukla mücadele etmektedir. Bütün bunlar olurken kültür sanat emekçileri hukuken ve hatta toplumsal olarak emekçi olarak bile görülmemektedir. Alanlarında üretim yapmak isteyen yazarlar, yönetmenler, müzisyenler katlanılması zor bir dar boğazdan geçmektedir.

Mesleğe hevesle başlayan yeni mezun tiyatrocular oyun izleyecek bütçeden dahi yoksundur ve mesleklerini icra edebilmek için alan dışı işlerden gelir yaratmaya mecbur durumdadır.

Her alandan set emekçileri, işçi güvenliği önlemleri alınmaksızın, 16-17 saati aşan mesailerle ter dökmekte, müzisyenler belirsiz saat ve koşullarda esnek ve güvencesiz çalışmakta, sigorta primlerini bile ödeyemeyecek koşullara razı gelmek durumunda kalmaktadır.

Yayıncılık dünyasında editörler çoğunlukla taşeron olarak çalıştırılmaktadır. Yazarlar kitaplarından, kültür sanat emekçileri mesleklerinden para kazanmayanlar topluluğuna dönüşmüştür.

Kültür ve Sanat bir hobi olmadığı gibi, kültür ve sanat emekçileri de toplumun keyfi yerinde kesimi değildir. Bu alandaki emekçilere atfedilen ayrıcalıklı ve toplumdan kopuk sıfatları neoliberal politikaların ürünüdür. Ülkenin kendi kaderini tayin etme gücünü elinde tutabilmesi, kültürel ve sanatsal üretimin halkın hizmetinde olmasıyla mümkündür. Bu nedenle kültürel yozlaşmayı tersine çevirmek, halkın kendi sanatını ve kültürünü özgürce üretmesini sağlamak, kültürel mirası korumak ve sanatçılara baskısız bir ortam yaratmak, sosyalist bir Türkiye'nin inşası hedefinde hayati bir role sahiptir.

Türkiye İşçi Partisi, Saray Rejiminin bu zor ve şiddet yöntemlerine, sansürcü zihniyete, sanatçıları işsiz ve örgütsüz bırakma tehditlerine karşı her zaman sanatın ve sanatçının yanındadır. Ücretli emek sömürüsüne, piyasanın dayatmalarının kültür sanat alanına egemen kılınmasına, tekelleşmenin yol açacağı niteliksizliğe karşı üstüne düşen görevleri eksiksiz biçimde yerine getirme iddiasındadır ve bunda kararlıdır.

Türkiye İşçi Partisi kültür ve sanat hayatına tam ve eksiksiz özgürlüğün egemen olması, geniş halk kesimlerinin kültür sanata erişme ve onun bir parçası olma çabasının önündeki engellerin kaldırılması için bütün olanaklarını seferber eder. Sosyalist bir perspektifle kültürde gerçekleşecek özgürleşme hamlesi, aynı zamanda kültür ve sanatın toplumun tüm emekçi ve yoksul kesimlerine açılmasını ve böylece ortaya çıkacak gerçek bir çoksesliliğin ülkenin yaratıcı potansiyelinin de ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Türkiye İşçi Partisi hayatın her alanında olduğu gibi kültür sanat alanında da emekçilerin sesi olacak, kurulmaya çalışılan gerici kültürel abluka karşısında sanatın özgürleştirici gücünü kuşanarak sosyalist kültür sanat politikalarının üretimini “Halk İçin Sanat” şiarıyla savunacaktır.

A. SEÇKİNLER İÇİN DEĞİL HALK İÇİN SANAT

1. Kültür sanat çalışmaları belli bir zümrenin elinde kalmayacak biçimde toplumsallaştırılmalı, günlük hayatla i  içe ve dezavantajlı grupları kapsayacak biçimde, bütün yurttaşlar için erişilebilir olmalıdır.

2. Kültür sanat alanına dair eēitimlerin ücretsiz olması, yurttaşların sanata erişimine engel olacak maddi engellerin ortadan kaldırılarak uygun koşulların yaratılması saēlanmalıdır.

3. Sanatsal  retim in çeşitlendirilerek geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve kültür-sanat alanında devamlılıēın saēlanabilmesi için kapsayıcı, çok kültürlü, baēımsız, eēit ve herkes için erişilebilir bütüncül bir kültür sanat politikası oluşturulmalı ve hukuksal alanda yapılacak düzenlemelerle uygulamada bunun yasal zemini oluşturulmalıdır.

4. Emekçilerin hayal kurma ve dilerlerse yaratıcılıklarını ifade etme olanaklarının  n  açılmalıdır.

B. BASKI VE SANSÜR DERHAL SON BULMALIDIR

5. Sanatın ve sanatçının desteklenmesi, sanata ilginin yaygınlaştırılması için gereken önlemlerin alınması anayasal güvence kapsamına alınmıştır (Madde 64). Bugün sanatı karanlıēın içinde bırakmayı amaçlayan her türlü sansür, yasak ve yargı tehdidi ortadan kaldırılmalı, Anayasa'yı açıkça ihlal eden uygulamalar derhal son bulmalıdır.

6. Halihazırda baēımsız yayınları susturma ya da aēır para cezalarıyla yıldıрма dışında herhangi bir fiili görevi bulunmayan RTÜK yeniden yapılandırılmalı, bu alanda idareye geniş takdir yetkisi tanıyan düzenlemeler kaldırılmalıdır. Radyo Televizyon  st Kurulu'nun gelirleri baēımsız yayınları desteklemek için kullanılmalıdır.

C. KÜLTÜR SANAT EMEKÇİLERİNİN G VENCESİZLİēİNE SON VERİLMELİDİR

7. Set işçisinden kostüm tasarımcısına, ışık asistanından ses operatörüne, editörden çevirmene ve kapak tasarımcısına kadar bütün kültür alanlarının emekçileri yoēun emek sömürüsü altında, sosyal güvenceden yoksun ve neredeyse açlık sınırındaki ücretlerle çalışmaktadır. Kültür alanı emekçilerinin insani koşullarda çalışma ve üretme koşulları yaratılmalı, sanatçılar yaşamak için ikincil faaliyetlere mahk miyetten kurtarılmalıdır.

8. Ücretlerin d ř kl ē , sigortasızlık, sendikal haktan yoksunluk gibi en temel haklardan mahrum bırakılan müzik emekçileri, yayınevi emekçileri, sinema-tiyatro oyuncularını, set çalışanları için meslek örgütleriyle müzakere halinde bir "Kültür Sanat Emekçileri Yasası"  ıkarılmalıdır.

9. Günlük sekiz saati aşan çalışmalar gibi, ıř Kanunu'na açıkça aykırı olmasına raēmen film yapım şirketlerince sektörde teamül haline getirilen çalışma koşullarına müdahale edilmeli, set ve platolarda iş saēlıēı ve çalışma g venliēi açısından gerekli denetimler yapılmalı, işçilik haklarını ihlal eden ve uygun çalışma koşullarını

sağlamayan şirketlere para cezası, ruhsat, lisans, izin iptali gibi caydırıcı yaptırımlar uygulanmalıdır.

10. Yayınevi emekçilerinin (çevirmen, editör, redaktör, dizgici, grafik tasarımcı, telif hakları uzmanı, son okumacıların) freelance çalışma sistemi adı altında sömürülmelerine son verilmeli, emekçiler hukuki güvenceye kavuşturulmalı ve sendikal haklarının önündeki engeller kaldırılmalıdır.

11. Müzisyenliğin meslek tanımı, canlı performans, kayıtlı müzik endüstrisi, eğitmenlik gibi tüm faaliyet alanlarını kapsamalı, açık ve çağdaş bir tanıma sahip olmalıdır. Bu tanım sosyal güvence, iş tanımı, telif hakkı gibi alanlarda da yasal hakların tanınmasını sağlamalıdır. Müzisyenler için gelire göre değişen prim ödemelerine dayalı, esnek ve erişilebilir bir sosyal güvenlik modeli oluşturulmalıdır. Ayrıca müzisyenlerin Genel Sağlık Sigortası'na (GSS) kolay erişimini sağlayacak düşük maliyetli bir geçiş programı başlatılmalıdır.

12. Plastik sanatlar alanındaki emekçilerin güvencesiz çalışma koşulları son bulmalıdır. Bu alandaki sanatçılar için sigorta, emeklilik ve temel gelir gibi güvenceler sağlanmalıdır. Sanatçıların eser üretimi ve sergilemesi sırasında yaşadıkları maddi zorluklara karşı üretim destekleri şeffaf biçimde dağıtılmalıdır.

Ç. KÜLTÜR SANAT YASAL GÜVENCEYE ALINMALIDIR

13. Sanatsal üretimin çeşitlendirilerek geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve kültür sanat alanında devamlılığın korunabilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlıkları ayrılmalı, devlet bütçesinden kültüre ayrılan pay artırılmalı ve ayrılacak ödenek uzun soluklu kültürel gelişim hedeflerini karşılayacak düzeye çıkarılmalı, sanat üretimini teşvik etmek amacıyla ulusal ve uluslararası yarışmalar, festivaller, organizasyonlar düzenlenmeli, uluslararası etkinliklere katılacak olan sanatçıların masrafları kamu fonlarından karşılanarak sanatın görünür kılınması sağlanmalıdır.

14. Fikri mülkiyet ve telif hakları konusundaki düzenlemeler çağın gereklerine uygun hale getirilmeli, sanal ortamda dolaşım halinde bulunan eserlerin korunmasına yönelik düzenlemeler yapılmalı, eser sahipliği konusunda gerek sanatçının gerekse toplumun farkındalığını artıracak seminerler düzenlenmeli, telif hakkı ihlaline maruz kalan sanatçının herhangi bir masrafa katlanmaksızın yargıya erişimi kolaylaştırılmalıdır. Katılımcı, kapsayıcı ve eşitlikçi bir telif sistemi hayata geçirilerek sanatçı ve yaratıcıların ekonomik güvencesini sağlayacak adımlar atılmalıdır.

15. Yapay zekâ ile hazırlanan işlerde, sanatçıların mesleki enstrümanlarının ve kendi yarattıkları eserlerinin kullanılması durumunda, ilgili sanatçının özlük haklarının korunması sağlanmalıdır. Sanatçının itiraz hakkı ya da kullanım hakkına izin verme koşulları belirlenmelidir.

16. Sanatçının istikrarlı bir hukuksal statüye kavuşabilmesi için zorunlu düzenlemeler yapılmalı, faaliyet gösterilen alanın gereklerine uygun olarak, sanatçılara yönelik ayrı bir istihdam politikası oluşturulmalı, kamu harcamalarının bir bölümü sanat çalışmalarına ayrılarak sanatçılara koşulsuz ve kesintisiz sosyal güvenlik hakkı tanınmalıdır.

17. Kitap yayıncılığı kültür üretiminin en önemli parçaları arasındadır. Kültür yayıncılığı alanında faaliyet gösteren yayınevlerinin vergi yükümlülüğü yeniden düzenlenmeli, vergi oranları sektörün gelişimine olanak tanıyacak biçimde en düşük seviyeye indirilmelidir. Fikri ve sınai mülkiyet üzerindeki vergiler sıfırlanmalı, yazar, çevirmen, editör ve illüstratörlere vergi muafiyeti getirilmeli, elektronik kitapta katma değer vergisi sıfırlanmalıdır.

18. Belediye ve devlet fonları güncel sanat alanlarının ve disiplinlerin (video art, yerleştirme, performans vb.) tanınması ve desteklenmesi için de kullanılmalıdır.

D. KÜLTÜR SANAT EĞİTİMİ YENİDEN YAPILANDIRILMALIDIR

19. Kültür sanat alanında eğitim verilen kurumların eğitim müfredatları sanatçı yetiştirecek koşullardan yoksun durumdadır. Eğitim müfredatı laik ve bilimsel ilkeler temelinde, alanının ihtiyacını karşılayabilecek ekipmanlarla yeniden yapılandırılmalıdır.

20. Türkiye’de sanat eğitimi veren kurumların sayısının artırılması ve bu artışın sanata erişebilirlik anlayışıyla planlanması gerekmektedir. Bu alanda çalışan eğitimcilerin güvencesizlikleri ortadan kaldırılmalı, sözleşmeli öğretmenlere kadro sağlanmalı, sanatta yeterlilik sistemi yeniden yapılandırılmalıdır.

E. TEKNOLOJİ HALKIN YARARINA GELİŞMELİDİR

21. Teknolojik gelişmeler sermayenin değil, halkın yararına sunulmalıdır. Dünyayı izleyebilme, toplumla bağ kurabilme ve yaratıcılığı besleyebilme adına halkın ihtiyacı olan teknolojik iletişim ülkenin her kesimine ulaştırılmalıdır. Teknolojik gelişim aynı zamanda emekçinin serbest zamanını artırmalı ve değerli kılmalıdır. Böylece memleketin her şehri, her kasabası ve köyü kendi sanat üretimini yapabilmeli, kültürel değerlerini koruyabilmelidir.

SONUÇ

Sanat özgürlüğün ve adaletin başat unsurları arasındadır. Neoliberalizmin ve otoriter rejimlerin dayattığı tüketim kültürüne karşı, halkın kendi sanatını ve kültürünü üreterek geleceğini belirleyebileceği bir düzenin inşası mümkündür ve bir öncelik olarak hedeflenmek zorundadır. Bu ancak örgütlü bir mücadele ve kararlı bir kültürel direnişle başarılabilir. Kültür sanat alanındaki tüm emekçilerle birlikte, örgütlü mücadeleyle geleceğimizi inşa edeceğiz. Memleketimizin her bir köşesinde bin yıllardır yaşamı kuranlar olarak kendi geleceğimizi sermayenin arzusuyla değil, sınıfımızın gücüyle kuracağız. Biz bir toprak parçasında sermayenin kölesi olmak için doğmuş yığınlar değil, eşit, özgür ve sömürsüz yaşamı kuracak halklarız. Önümüzde henüz yapılmamış bir hayat var.